

Fastfood'dan Facebook'a: İnternet Bağımlılığı

Tamer Özsoy

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Karadeniz Ereğli/Zonguldak
tamerozsoy67@gmail.com

Özet: Gelişen teknoloji hayatı bir yandan kolaylaştırırken diğer yandan yeni riskler getirmektedir. Teknoloji çağı olarak adlandırabileceğimiz bu dönemde bilgisayar ve internet kullanımı hayatın vazgeçilmez gereçleri haline gelmiştir.

Yeni gelişen bağımlılık kavramlarına son dönemde internet bağımlılığı eklenmiştir. İnternet kullanımına sınırlama getirememe, sosyal veya akademik zararlarına rağmen kullanıma devam etme ve internete ulaşımın kısıtlandığı durumlarda yoğun endişe duyma gibi belirtilerle kendini gösteren bu bağımlılık türü 1990'lı yılların ortalarından beri psikiyatri literatüründe yer almakta ve giderek ilgi çekmektedir.

İlk zamanlarda Batı Avrupa ve ABD gibi gelişmiş ülkelerde dikkati çekmişse de günümüzde dünyanın hemen her bölgesinden bu konuyla ilgili yayımlar bulunmakta buda internetin hızlı yaygınlaşmasının aynı zamanda kötüye kullanım ve bağımlılığını da hızlandırdığını düşündürmektedir.

Hemen her yaşta görülebilecek olan bu yeni tanımlanan bağımlılık tipi, özellikle 12-18 yaş grubu açısından önemli bir risk unsuru haline gelmiştir. Ülkemizde de genç nüfusun yoğunluğu göz önüne alındığında internet bağımlılığı özellikle bağımlılıkla uğraşanlar tarafından tanınması gereken bir bozukluktur. Bu amaçla seçilen Facebook profillerinin hangi türlerde İnternet bağımlılıklarına bakılmıştır.

Problem

İnternet Bağımlılığı, Fast Food yemekleri kadar tehlikeli midir?

Amaç

Bu araştırma ile, üniversite öğrencilerinin internet kullanım örüntülerini bulmak (kaç yıldır internet kullandığı, internete nereden bağlandığı, internette hangi aktiviteleri gerçekleştirdiği, haftada kaç saat internet kullandığı vb.) ve internetin patolojik hale gelmesindeki etkenleri saptamaktır. Öğrencilerin demografik özellikleri ve internet kullanım örüntüleriyle ilgili verilerin toplanması için anket yöntemi uygulanacaktır. İnternetin, öğrencilerin davranış ve tutumlarına etkisini ölçmek için de Davis'in İnternette Bilişsel Durum Ölçeği (İBDÖ, Online Cognition Scale) kullanılacaktır. Bu amaçla cevaplandırılacak sorular şunlardır:

1. Facebook Kullanıcı Profillerinin İnternet bağımlılığı bakımından olumlu olumsuz yanları var mıdır?
2. Cinsiyet faktörünün İnternet Bağımlılığı bakımından etkisi var mıdır?
3. Öğrencilerin farklı başarı düzeyine sahip olmalarının, internetin patolojik hale gelmesindeki etkileri var mıdır?
4. Facebook,'un öğrencilerin davranış ve tutumlarına etkisi var mıdır?

Varsayımlar

Profillerin yakınlarında İnternet'e bağlı bilgisayarlarının oldukları varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma 2008 ve 2009 yıllarındaki araştırmacının Facebook web sitesindeki arkadaş profilleri ile sınırlıdır.

15 Ocak 2009 itibariyle 1089 kişi ile sınırlıdır.

Tanımlar

İnternet Hastalıkları

Dünyayı saran İnternet çılgınlığı, günlük yaşamı baştan aşağı değiştirirken, İnternet kullanıcılarına has rahatsızlıklarında ortaya çıkmasına neden oluyor.

İngiltere'nin saygın tıp dergisi The New Scientist'in haberine göre, milyonlarca insanı bilgisayar başına bağlayan İnternet, ego sörfü, blog ifşacılığı, youtube narsizmi ve wikipedia-lizm gibi ilginç hastalıklara davetiye çıkarıyor. İşte The New Scientist'e göre İnternet kullanıcılarını bekleyen hastalıklar:

Ego sörfü: Düzenli aralıklarla internette kendi ismini aratan ve hakkında internette Ne gibi bilgilere ulaşıldığını kontrol eden kişilerin yakalandığı rahatsızlık.

Enfornografi: Pornografi ve enformasyon sözcüklerinden türetilmiş bu kelime, "bilgi açlığını internette dindirmeye çalışma" olarak tanımlanıyor.

Blog ifşacılığı: Bilinmemesi ve yayılmaması herkes açısından faydalı olan bilgileri on-line yayınlama merakı.

Youtube-Narsizmi: Kendisini tanıtmak için sürekli kendi videolarını İnternet sitelerinde yayınlama, yayınlama.

Myspace Taklitçiliği: İnternette başka bir kişi-liğe, başka bir role bürünme takıntısı.

Google Takibi: Tüm yakınları yada tanımadıkları kişiler hakkında internet üzerinden bilgi edinmeye çalışmak.

Siberhondrik: En ufak bir hastalık belirtisinde, doktora gitmek yerine internette tedavi yöntemleri arama.

Photolurking: İnternette saatlerce başkalarının fotoğraf albümlerine bakma.

Wikipedializm: Günün önemli bir kısmını İnternet ansiklopedisi Wikipedia'ya katkıda bulunmak, yazılar yazmak ve metinlerde tashih yapmaya harcamak.

Crackberry: Özellikle yöneticilerin yakasına yapışan bu hastalık, adını daha çok kurumsal iletişimde kullanılan, e-mail alıp gönderebilen, internette sörf yapılabilen 'avuç içi' bilgisayar türü Blackberry telefonlarından alıyor.

Cheesepodding: Türkçe' de tam karşılığı olmayan bu sözcük ise, zamanının büyük kısmını internette şarkı indirmekle geçirenler için kullanılıyor.

Yöntem

İnternetin öğrenciler üzerinde yarattığı psikolojik sorunların ve buna sebep olan değişkenlerin belirlenmesinde ve ilişkilerin değerlendirilmesinde nicel araştırma methodları kullanılacaktır.

Öğrencilerin demografik özellikleri ve internet kullanım desenleriyle ilgili verilerin toplanması için anket yöntemi uygulanacaktır. İnternetin, öğrencilerin davranış ve tutumlarına etkisini ölçmek için Davis'in İnternette Bilişsel Durum Ölçeği (İBDÖ, Online Cognition Scale) kullanılacaktır. Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizinin yapılmasında SPSS 13.0 paket programı kullanılacaktır.

İBDÖ, Davis (2002) tarafından, problemleri internet kullanımını değerlendirmek üzere geliştiri-

riken, problemleri internet kullanımını dört alt boyutta değerlendiren, yedili likert tipi ("Kesinlikle Katılmıyorum"dan "Kesinlikle Katılıyorum" a doğru değişen), 36 maddelik bir ölçektir. İBDÖ, internetle ilişkili düşünceleri değerlendirmektedir. Ölçek, "Azalan dürtü kontrolü, sosyal destek, yalnızlık/depresyon ve dikkat dağıtma" olmak üzere dört alt ölçekten oluşmaktadır.

Yalnızlık-Depresyon (6 soru), problemleri internet kullanımıyla ilgili olarak değersizlik ve yalnızlıkla ilgili depresif düşünceleri içerir. Azalmış Dürtü Kontrolü (10 soru), internet kullanımıyla ilgili azalmış dürtü kontrolü, internet kullanımının azaltılmak istenmesine rağmen azaltılmaması ve sürekli internetle ilgili şeyler düşünülmesini içerir. Sosyal Destek (13 soru), alt boyutlar arasında en anlaşılabilir ve karmaşık olan sosyal destek boyutudur. Pek çok araştırmacı yalnız bireylerin sosyal destek aramak amacıyla ya da sosyal ret edilmeye karşı aşırı duyarlı bireylerin, sosyal ret yaşamamak amacıyla internet kullandığından bahsetmektedir. Dikkat Dağıtma (7 soru), yapılması gereken bir aktiviteden kaçmak/kaçınmak amacıyla internet kullanımını içerir. Ölçeğin değerlendirilmesi, toplam puanı ve alt ölçek puanları hesaplanarak yapılmaktadır. Ölçeğin puan hesaplamasında "kesinlikle katılmıyorum"dan-"kesinlikle katılıyorum" a doğru değişen ifadelerin puanları 1'den 7' ye doğru sıralanmaktadır. Puanın yüksek olması "problemleri kullanım" olarak değerlendirilmektedir. Daha önce Özcan ve Buzlu tarafından yapılan çalışmada İBDÖ'nün test-tekrar test güvenilirliği sınavında, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı toplam ölçek puanları için 0.93 olarak bulunmuş ve ölçeğin üniversite öğrencilerinde yeterli güvenilirlik ve geçerlilik düzeyini sağladığı vurgulanmıştır. Bu çalışmada ise ölçeğin güvenilirlik katsayısı (Cronbach's Alpha) 0.84 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modelinin düzenlenmesindeki temel yaklaşım tarama modelidir. Katılımcı

gözlem yapılarak bireyin İnternet'te Facebook arkadaşlık web sitesindeki bağımlılık oranları ve ne tür hastalıklara sahip olabilecekleri üzerinde durulacaktır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın örnekleme; araştırmacının profilindeki arkadaşlarının geri dönütlerde ulaşanlar olarak seçilmiştir. Evren oluşumunda rast gele seçilen tarihlerde 17 Mayıs 2008'de 464 kişiye, 8 Haziran 2008'de 500 kişiye, 28 Temmuz 2008'de 559 kişiye, 6 Ekim 2008'de 800 kişiye, 19 Kasım 2008'de 899 kişiye, 23 Kasım 2008'de 911 kişiye ve en sonda 15 Ocak 2009'da da 1089 kişiye ulaşmıştır. Bu sayının Şubat ayı dolmadan 1100 olması hedeflenmektedir. Ancak araştırmacının kendi tanıdığı ak-raba ile ortaöğretimdeki arkadaşları ve diğer öğretmenleri bu sayının içinde olduklarından 250 – 300 kişi fire verebilecektir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada 3 veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlardan 1. 'si Facebook kullanıcı profillerine kendi görüşleri 2.'si ise kendi arkadaşlarının gözlemleri 3. veri toplama aracı ise öğrencilerin davranış ve tutumlarına etkisini ölçmek için de Davis'in "İnternette Bilişsel Durum Ölçeği" (İBDÖ, Online Cognition Scale) kullanılacaktır.

Verilerin Analizi

Veriler aşağıdaki örnekleri verilen Facebook web sitesindeki Profil ve gruplarına ait sayfalar incelenerek, bu sayfalardan mesaj yollanabilecek profil arkadaşlarından istenen sorulara yanıt yoluyla İnternet üzerinden olacaktır.

Hizmete Üyeliğin yasak olduğu yerlerde, üyelik geçersiz sayılır. Bu Site sadece on üç (13) yaş ve üzeri kullanıcılar ve 18 yaşın altında olup lise veya üniversiteye devam etmekte olan kullanıcılar için tasarlanmıştır. 13 yaşın

altındaki veya 18 yaşın altında olup lise veya üniversitede eğitim görmeyen kişilerin Siteye kaydı, erişimi veya Siteyi kullanımı izinsiz ve yasaklanmış olup bu Kullanım Koşullarının ihlali anlamına gelmektedir. Hizmeti veya Siteyi kullandığında, 13 yaş veya üzeri olup lise veya üniversiteye devam ettiğini veya 18 yaş veya üzeri olduğunu ve bu Sözleşmenin tüm şartlarına ve koşullarına uymayı kabul ettiğini taahhüt etmiş sayılır.

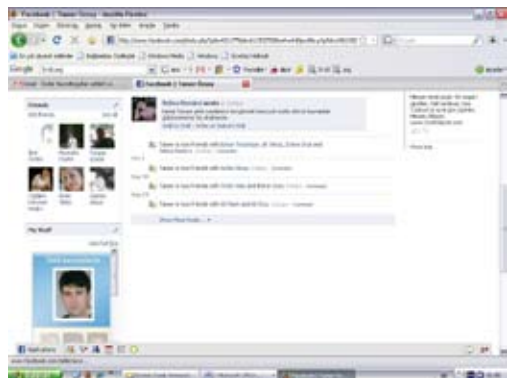

17 Mayıs 2008'de 464 kişiye,

8 Haziran 2008'de 500 kişiye,

<http://www.facebook.com/findfriends.php?expand=pymk&ref=hpb#/facebook?ref=pf>

6 Ekim 2008'de 800 kişiye,

<http://www.facebook.com/advertising/>

19 Kasım 2008'de 899 kişiye,

ana sayfanın farklı zamanlardaki profilin arka-
daş durumları

<http://www.facebook.com/profile.php?id=619873849&v=photos&viewas=1061382761&so=30#/pages/Fast-Food/20399425678?sid=902c563239e690adea21b2c016593edb&ref=s>

Kaynakça

[1] Büyüköztürk, Şener (2004) Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum, (4. Baskı) PegemA Yayıncılık, Ankara.

[2] Tekin, Halil (2007) Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, (Gözden Geçirilmiş 18. Baskı) Yargı Yayınevi, Ankara.

[3] Kuş, Elif (2003) Nicel – Nitel Araştırma Teknikleri Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel Mi? Nitel Mi? Anı Yayıncılık, Ankara.

[4] Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu S. ve E. Yıldırım (2005) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı, (Dördüncü Baskı) Sakarya Kitabevi, Adapazarı.

[5] Balcı, Ali (2005) Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntem, Teknik ve İlkeler, (5. Baskı) PegemA Yayıncılık, Ankara.

[6] Yıldırım A. ve Hasan Şimşek (2004) Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, (4. Baskı Tıpkıbasım) Seçkin Yayıncılık, Ankara.

[7] Özcan NK., “Problemlili İnternet Kullanımını Belirlemede Yardımcı Bir Araç: “İnternette Bilişsel Durum Ölçeği”nin Üniversite Öğrencilerinde Geçerlik Ve Güvenirliği”, Bağımlılık Dergisi 2005;6:19-26.

[8] https://www.msu.edu/~steinfie/CHI_manuscript.pdf

[9] <https://www.msu.edu/~lampecli/papers/cscw2006.pdf>

[10] <http://www.heinz.cmu.edu/~acquisti/papers/acquisti-gross-facebook-privacy-PET-final.pdf>

[11] <http://jcmc.indiana.edu/vol12/issue4/ellison.html>

[12] <http://publications.naspa.org/cgi/view-content.cgi?article=1905&context=naspajournal>

[13] <http://www.vpss.ku.edu/pdf/PSDC%20Facing%20the%20Facebook.pdf>

[14] <http://www.icwsm.org/papers/3--Gosling-Gaddis-Vazire.pdf>

- [15] <http://www.cc.gatech.edu/~aforte/HewittForteCSCWPoster2006.pdf>
- [16] [http://web.mac.com/jasonkaufman/iWeb/JasonKaufman.net/Academics_files/NYT%20article%20\(12.17.07\).pdf](http://web.mac.com/jasonkaufman/iWeb/JasonKaufman.net/Academics_files/NYT%20article%20(12.17.07).pdf)
- [17] Bağımlılık Dergisi, 2007, Cilt: 8, Sayı: 1, s:36-41 / Journal of Dependence, 2007, Vol: 8, N.: 1, pp.36-41 / www.bagimlilik.net
- [18] Ö. Öztürk, G. Odabaşoğlu, D. Eraslan
- [19] http://www.education.ankara.edu.tr/ebf-dergi/pdfler/2008_1/187-205.pdf
- [20] http://www.korhek.org/khb/khb_007_03-253.pdf
- [21] <http://eprints.rclis.org/5904/1/1-11.pdf>
- [22] <http://www.bildirgec.org/yazi/internet-hastaliklari>
- [23] http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Are_You_a_Wikipediholic_Test
- [24] <http://www.facebook.com>